

**The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon
Sunday Morning Learning Program for Men**

W W W.KOLLELYOMRISHON.ORG

**From the Mishkan
to the Temple Mount:
The Modern Day
Obligation of Aliyah L'Regel**

Rabbi Josh Blass
February 26, 2017 • ל' שבט תשע"ז

1) שמות פרשת תרומה פרק כה (ח) וְעָשׂוּ לִי מִקֹּדֶשׁ וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם

2) ספר החינוך מצוה צה מצות בנין בית הבחירה

(א) לבנות בית לשם ה', כלומר שנהיה מקריבים שם קרבנותינו אליו, ושם תהיה העליה לרגל וקיובוץ כל ישראל בכל שנה, שנאמר [שמות כ"ה, ח'] ועשו לי מקדש. וזאת המצוה כוללת עמה הכלים הצריכים בבית אל העבודה, כגון המנורה והשלחן והמזבח וכל שאר הכלים כולם

3) רש"י בראשית פרק כח

(יא) ויפגע במקום - לא הזכיר הכתוב באיזה מקום אלא במקום הנזכר במקום אחר, הוא הר המוריה שנאמר בו (לעיל כב ד) וירא את המקום מרחוק: ויפגע - כמוט (יהושע טז ז) ופגע ביריחו, (שם יט יא) ופגע בדבשת. ורבותינו פירשו לשון תפלה כמו (ירמיה ז טז) ואל תפגע בי, ולמדנו שתקן תפלת ערבית. ושנה הכתוב ולא כתב ויתפלל, ללמדך (שקפצה לו הארץ, כמו שמפורש בפרק גיד הנשה (חולין צא ב

4) כלי יקר בראשית פרשת לך לך פרק יג

ותועלת רוחני זה לא יסור מזרעו עד עולם, כי אף בזמן שבית המקדש שלמטה אינו בבנינו מכל מקום הבית המקדש שלמעלה המכוון נגדו נצחי לא יסור לעולם ובכל זמן יורד ממנו השפע על זרע אברהם המקודש, ומטעם זה שלמים וכן רבים נכספה נפשם לעמוד במקום הקדוש ההוא כי רצו את אבניה וגו'. וכנגד תועלת רוחני זה אמר הקב"ה שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם רצה לומר מן המקום הקדוש אשר אתה עומד בו כי בו תקנה השלימות הרוחנית ותזכה לראות פני השכינה, ועל אותו שלימות אמר לך אתננה ולזרעך עד עולם כי שלימות רוחני זה לא ימוש לעולם. ואחר כך אמר כנגד השלימות הגשמי הנקנה לו בארץ והיינו סתם נחלת שדה וכרם, וסתם קרקע אינה נקנית כי אם בחזקה גמורה מכי דיש אמצרי, אמר קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ולא הזכיר לזרעו עד עולם כי הארץ ניתנה לישראל על תנאי אם ישמרו חוקיו ותורותיו ינצורו

5) שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן רלד

והנה מ"ש הב"ח דמשו"ה לא תוכל היא לכוף אותו בזה"ז משום דוחק מזונות והקשה הד"ג תינח מחו"ל לא"י אבל מא"י לירושלים וכי יש דוחק מזונות בירושלים מבא"י וזה י"ל משום דשיבת כרכים קשה ופירש"י בקידושין מ"ט שהיוקר מצוי בכרך וירושלים כרך היא וכדמייתי ש"ס בכתובו' ק"י ע"ב מקרא ויברכו העם לכל האנשים המתנדבים לשבת בירושלים אך דא"א לכוון זה בלשון מרדכי והג"א דמסיים דהוה מצוה טפי וכו' משמע משום מצוה אתאינן עלהו והיותר טוב הגה' פרישה מצוה טפי לדור בירושלים מבא"י כלומר בזה"ז ליכא מצוה לא מח"ל לארץ ולא מא"י לירושלים ואפשר דהר"מ גופיה לא ס"ל הכי לדינא כהירושלמי אלא דה"פ הירושלמי ומייתי רק ראי' מיני' דלא כר"ת דיפה כח האיש מהאשה אבל בהא דאיכא מצוה בא"י מח"ל בזה"ז לא ס"ל כיון שבש"ס דילן לא מחלק בכך ותו מדאמר' בגיטין מ"ה וכן פסקו הפוסקי' דעבד כנעני בזה"ז שברח לא"י כותב לו לרבו שטר על דמיו ועושה אותו בן חורין והיינו מסיפא דמשנתנו אין הכל מוציא' ומקרא לא תסגיר עבד ומנ"ל דלמא דוקא בזמן שבהמ"ק קיים אבל בזה"ז לא עדיף עבד כנעני מאשה דהורע כחה בזה"ז מבזמן הבית דלמא עבד נמי אע"כ גמ' דידן לא ס"ל הכי והר"מ גופי' לא קאמר אלא בפ"י הירושלמי ולהוכיח נגד ר"ת אבל בגוף הדין לא פליג וזה דלא כחלקת מחוקק סוף סי' ע"ה

6) פרקי דרבי אליעזר פרק לה

השכים יעקב בפחד גדול ואמר ביתו של הקדוש ברוך הוא במקום הזה, שנאמר [בראשית כח, יז] ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה. מכאן אתה למד שכל המתפלל במקום הזה בירושלים כאלו התפלל לפני כסא הכבוד, ששער השמים שם הוא ופתח פתוח לשמוע תפלה, שנאמר [שם] וזה שער השמים. וישב יעקב ללקט את האבנים, ומצא אותם כלם אבן אחת, ושם אותה מצבה בתוך המקום, וירד לו שמן מן השמים ויצק עליה, שנאמר [שם יח] ויצק שמן על ראשה. מה עשה הקדוש ברוך הוא, נטה רגל ימינו וטבעה האבן עד עמקי תהומות, ועשה אותה סניף לארץ כאדם שעושה סניף לכפה. לפיכך נקראת אבן השתיה, שמשם הוא טבור הארץ, ומשם נמתחה כל הארץ, ועליה היכל ה' עומד, שנאמר [שם כב] והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים. ונפל יעקב על פניו ארצה לפני אבן השתיה, והיה מתפלל לפני הקדוש ברוך הוא ואמר, רבון כל העולמים, אם תשיבני למקום הזה בשלום, אזבחה לפניך זבחי תודות ועולות, שנאמר [שם כג] וירד יעקב נדר לאמר. ושם הניח את הבאר, ומשם נשא רגליו וכהרף עין בא לחרן, שנאמר [שם כט, א] וישא יעקב רגליו.

ואומר [שם כח, י] ויצא יעקב מבאר שבע וגו'. והאל הקדוש נקדש בצדקה [ישעיה ה, טז], וענו העליונים ואמרו ברוך אתה ה' האל הקדוש

7) לבוש אורח חיים סימן קיז

ובארץ ישראל מתחילין לשאול מליל ז' במרחשון(ב), ואף אם לפעמים היו צריכין קודם לכן לא התפללו עליו קודם לכן, משום עוברי דרכים של עולי רגלים שעדיין לא הגיעו לבתיהם עד ז' במרחשון, וגם אחר החורבן היו נוהגים כן, שאע"פ שלא היו עולין לרגל מ"מ היו מתאספים יחד בירושלים כל הדרים סביבותיה, ולכך לא היו מתחילין גם אחר החורבן עד ז' מרחשון כדי שיגיעו לבתיהם: * הג"ה ודווקא השאלה מאחרין מפני זה משום שהיא היתה עיקר התקנה, אבל לא סגי כל כך שנאחר את ההזכרה, ולכן לענין ההזכרה ארץ ישראל וחוצה לארץ שוים הם להתחיל בשניהם בתפלת מוסף של יום ראשון של יום טוב אחרון של חג: ושואלין בכל המקומות עד תפלת מנחה של ערב יו"ט הראשון של פסח ועד בכלל, ומשם ואילך פוסקין מלשאל

8) שו"ת תשב"ץ חלק ג סימן רא

וחלוק גדול יש בין קדושת הארץ לקדושת המקדש שקדושת המזבח וירושלים היא מפני השכינה ושכינה אינה בטילה והרי הוא אומר והשמותי את מקדשיכם ואמרי' במס' מגילה (כ"ח ע"א) אע"פ שהם שוממים בקדושתן הן עומדים ובילמדנו אמרו בין חרב בין אינו חרב שכינה שם שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים ואומ' קולי אל ה' אקרא ויענני מהר קדשו סלה אמר ר' אחא לעולם אין שכינה זוהי מכותל מערבי שנאמר הנה זה עומד אחר כתלנו ואומר וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ ומה ששנו בברייתא דספרא דמעשר שני אינו נאכל אלא בפני הבית אינו אלא מפני שהקישו הכתוב לבכור להנהו תנאי דס"ל התם דאין בכור נאכל אלא בפני הבית וכטעמא דפירשו עלה בגמרא בפ' ואלו הן הלוקין (י"ט ע"א) ובתמורה בפ' ואלו הן קדשי' (כ"א ע"א) והתם מסיק דקדוש' ראשון' קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא וזאת היא גרסתו של רש"י ז"ל שם בתמורה אע"פ שלא הי' נראה כן מפירשו למס' מכות ומה שאמר בפ' הזהב (נ"ג ע"ב) ובפ' חלק (ק"ג ע"א) במעשר שני שיצא אם פודין אותו אם לאו כגון דנפול מחיצות ואמרו מחיצו' לאכול דאוריית' ומחיצו' לקלוט דרבנן לאו מפני בטול קדוש' מפני חורבן איירי אינו אלא דקרא קפי' אמחיצו' וכדמוכח התם אבל מ"מ נראה דקי"ל דקדוש' ירושלים קיימת היא וכן דעת הרמב"ם ז"ל וכן הכתוב אומר והשמותי את מקדשיכם אפי' בשעת שהם שוממים בקדושתן הן אע"פ שהרב ז"ל סובר דקדושת עזרא לא בטלה אע"פ שקדושת יהושע בטלה דס"ל כתנא דסדר עולם אלא שהוא סובר שאף בימי עזרא לא נתחייבו אלא מדרבנן וכבר השיג עליו הראב"ד ז"ל מ"מ למדנו מדבריו שאין קדוש' הבית תלוי בקדושת הארץ וכן כ' בפ"י בהלכו' בית הבחירה והראב"ד ז"ל השיג עליו ואומר שאפי' למ"ד קדוש' ראשונה לא בטל' קדושת הבית בטלה ונתן טעם לדבריו לפי שהי' יודע עזרא שהמקדש וירושל' עתידין להשתנות ולהתקדש קדוש אחר עולמי' בכבוד לא קדשו לעתיד לבא ולדבריו הנכנס למקדש היום בטומאת הגוף אינו חייב כרת וזו סברא הפוכה הוא. והדבר העולה לנו להלכה הוא שקדושת הארץ כלה בטלה מן התור' ואינן חייבין בתרומה ומעשרות ובשאר חובת הקרקע אלא מדרבנן ובזה שוות שלש ארצות יהודה ועבר הירדן וגליל וקדושת העיר לא בטלה לענין דברים שנאמרו בירושלים דאיתנהו בפ' מרובה (פ"ב ע"ב) וקצתיהו בפ' בני העיר (כ"ו ע"א) והמקדש נשאר קדושתו ואסור ליכנס בו ושמטה ויובל נהגו מדרבנן אפילו בבית ראשון משגלו ראובן וגד דבעינן כל יושביה עליה כדאיתא בערכין (ל"ב ע"ב) ויש סמך וראיה שקדוש' המקדש והעיר היא קיימת שעדיין הם עולים לרגל ממצרים ושאר ארצות ויש בזה רמז במדרש קינות ובמדרש שיר השירים במדרש פסוק אני חומ' ובפסוק אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבור בסך אדם עד בית אלהי' בקול רנה ותודה המון חוגג ואמרו כי עדיין נשאר מהנסים שהיו בירושלים שלא אמר אדם לחבירו צר לי המקום כי בבית הכנסת שבירושלים הם צריכים לאנשי המקום כל השנה ומתמלאת פה על פה בעת התקבץ שם בחג השבועות החוגגים יותר מג' מאות איש כלם הם נכנסים שם ויושבים רווחים כי עדיין היא בקדושתה וזה סימן גאולה שלישה

9) נודע ביהודה מהדורא תניינא - אורח חיים סימן צד

בע"ה ניסלא סמוך לפראג כ"ד אייר תקל"ט לפ"ק: תשובה לכבוד אהובי, ידידי וחביבי, הרב הגאון הגדול המושלם מאד בתורה ובמעשים טובים כבוד מוה' ישעיה ברלין. לק"ק ברעסלא .
במכתבו סימן ב' כתב וזה לי כהרבה בשנים נפלאות היא בעיני דטור וש"ע השמיטו הא דאמר ר' יצחק (ר"ה דף ט"ז) וסתמא דתלמודא בסוכה דף כ"ז קמותיב מיני' והאמר ר' יצחק חייב אדם להקביל פני רבו ברגל והרמב"ם הביא להיא דר' יצחק וכו'. וירנו בזה. עכ"ל דברי מעלתו. וג"כ נלענ"ד לתרץ. ובאמת לישנא דר' יצחק שם במס' ר"ה תמוה מאד דקאמר חייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנאמר מדוע וגו' לא חדש ולא שבת וגו' מכלל דבחודש ושבת איבעי לה למיזל עכ"ל. והנה פתח ברגל וסיים בחודש ושבת וכיון דקרא בחודש ושבת מיירי הוה לי' למימר חייב אדם להקביל פני רבו

ברגל וחודש ושבת. וכבר הרגיש בזה הריטב"א והביאו הרי"ף בעין יעקב וכל דבריהם דחוקים : והנלענ"ד בזה הוא זה. דודאי מהאי קרא ילפינן דבשבת וחודש שיש בו תוספת קדושה שהרי יש בו קרבן מוסף יש מקום לקבל פני רבו שגם על הרב ניתוסף אז שפע להשפיע על תלמידו והה"ד ברגלים. ואמנם להטיל חוב אי אפשר מטעם שאמרו בקידושין דף ל"ג אמר אייבו אמר ר' ינאי אין תלמיד רשאי לעמוד מפני רבו אלא שחרית וערבית שלא יהי' כבודו מרובה מכבוד שמים, ואף שהטור יורה דעה סימן רמ"ב מביא דעת החולק היינו משום דזה לא מקרי כבודו גדול מכבוד שמים במה שעומד מפניו בכל עת שרואהו דאטו אם היה רואה פני השכינה בכל רגע מי לא היה קם יעויין שם ברא"ש ובטור, והך אינו רשאי היינו אינו חייב כמ"ש התוס' שם וכן הוא בהגהת רמ"א שם בש"ע סעיף ט"ז בסופו :

ומעתה גם לקבל פני רבו אי אפשר לחייב בכל שבת ור"ח דא"כ יהיה כבוד רבו גדול מכבוד השכינה שאינו הולך לירושלים רק שלש פעמים וגו' בחג המצות וגו' ובהא אף החולקים בעמידה מודים דכאן שפיר הוה כבוד רבו גדול מכבוד שמים שלכבוד השכינה אינו הולך רק בג' רגלים ולקבל פני רבו הולך כמה זימני בשתא. וא"כ לפי זה בזמן הזה שבעו"ה נתקיים והשימותי את מקדשיכם שאפילו בשעת שממה קדושתה עלי' והשכינה לא זזה מכותל מערבי ואין אנחנו הולכים לקבל פני השכינה שמה כלל כי לא חייבה אותנו התורה כ"א בקרבן חגיגה ועולות ראי', אין מקום להטיל חיוב לקבל פני רבו כלל כשאינו הולך בלאו הכי ללמוד ממנו אלא שילך רק לקבל פניו דאם כן כבודו גדול מכבוד שמים ור' יצחק על זמן המקדש אמר שחייב לקבל פני רבו. והא דהקשה מימרא דרב יצחק על ר"א בסוכה דף כ"ז שאמר לר' אילעי אינך משובתי הרגל היינו משום דגם ר"א בזמן הבית הי' ועוד דהרי ר' אליעזר קרא דריש ושמת בחגך ושפיר מקשה איך אפשר לקבל פני רבו ברגל אפילו בזמן המקדש והא צריך שלא לצאת מביתו ברגל ומשני באזיל ואתי ביומי'. וממילא נפקא לן שלעתיד כשיבנה המקדש ושם נעלה ונראה יחזור חיוב זה לקבל פני רבו ברגל למקומו. ולכן הביא הרמב"ם הא דר' יצחק שכן דרכו להביא כל הנוהג בזמן המקדש. וגם הרי"ף והרא"ש העתיקו מימרא דר' יצחק במקומו במס' ר"ה שהם מעתיקי הגמרא העתיקו גם מימרא זו כיון שיש בה עכ"פ תועלת שנכון לקבל פני רבו. אף שאין עתה חיוב מ"מ לא גרע מקימה מפני רבו שאינו רשאי היינו שאין חוב אבל ראוי מצד המוסר. אבל הטור והש"ע שאינם מעתיקי הגמרא אין דרכם להביא רק מה שהוא ע"פ הדין ובזמננו זה לכן השמיטו דבר זה שאינו חיוב עתה

(10) רמב"ם הלכות חגיגה פרק א הלכה א

שלש מצות עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלש רגלים ואלו הן : הראייה שנאמר יראה כל זכורך, והחגיגה שנאמר תחוג לה' אלהיך, והשמחה שנאמר ושמת בחגך, הראייה האמורה בתורה היא שנראה פניו בעזרה ביום טוב הראשון של חג ויביא עמו קרבן עולה בין מן העוף בין מן הבהמה, ומי שבא לעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה לא דיו שלא עשה מצות עשה אלא עובר על לא תעשה שנאמר לא יראו פני ריקם, ואינו לוקה על לאו זה שהרי לא עשה מעשה, החגיגה האמורה בתורה היא שיקריב שלמים ביום טוב הראשון של חג בכואו להראות, והדבר ידוע שאין השלמים באים אלא מן הבהמה, ושתי מצוות אלו שהן הראייה והחגיגה אין הנשים חייבות בהן, והשמחה האמורה ברגלים היא שיקריב שלמים יתר על שלמי חגיגה, ואלו הם הנקראים שלמי שמחת חגיגה שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמת לפני ה' אלהיך, ונשים חייבות במצוה זו. (/השגת הראב"ד/ ונשים חייבות במצוה זו. א"א לא בקרבן אלא בשמחה שתשמח עם בעלה שתעלה עמו והוא ישמח אותה).

(11) מנחת חינוך מצוה תצ

ונראה לדעת הר"מ דזה הוא תנאי דמצות ר"פ אינה כלל בלא קרבן ולא קיים כלל וחוי' לזה עובר על לאו א"כ אפי' באותו שאינו עובר על הלאו מ"מ לא קיים העשה כי ריקם אינה מצוה כלל כגון בלילות של רגלים בודאי מותר לכנוס לעזרה ולא שייך הלאו כיון דאין זמן קרבן כלל והו"ל ככל ימות השנה ומ"מ לא קיים העשה כלל. אך לדעת הטר"א דמצות ר"פ לחוד א"כ יכול לקיים מצות ר"פ בלילה והאיך כתוב בתורה יום דוק' גבי קרבן ביום צוותו כתיב א"כ מקיים מ"ע הזו בלילה וג"כ לא שייך כאן המשך הפסוק ג"פ וגו' ולא יראה ריקם נראה דהוא מצוה והתורה הזהירה שלא יעבור עבירה הא הרבה פעמים יש מצוה בלא עבירה כלל והו"ל להתורה לפרש בלא יראה ריקם ביום היינו בזמן הקרבן. וכדברי הר"מ נראה עיקר דלא יצא כלל ובפרט דלא נוכל לדחות דברי הר"מ בלא ראייה ברורה. עכ"פ יצא מזה ג"כ הא דאסור להראות בעזרה ריקם היינו בזמן שיוכל להקריב קרבן אבל בלילה או בשבת בודאי אינו אסור לכנוס בעזרה כי לא שייך ריקם אם אינו בר קרבן וגם לא קיים כלל וצריך אח"כ בשעת הקרבן להתראות עוד הפעם כ"נ ובאתי רק לעורר. ומ"מ מש"ל ג"כ נכון דאם שלח קרבן קודם יכול לראות אח"כ בלא קרבן דזה לא הוי ריקם כיון דהביא קרבן קודם לזה וכן אם הי' ר"פ ואח"כ הביא קרבן על ר"פ זה ג"כ לא הוי ריקם כדברי הלח"מ שכתבתי לעיל. אך עכ"פ בהתראה בעזרה ביום א' צריך להביא קרבן כמש"ל. וג"כ דין הנ"ל אמת דראיית פנים יכול להיות בלילה דלא כתיב יום דוק א"כ אם שלח קרבן קודם יכול להתר"פ אח"כ בלילה וכן אם התר"פ בלילה ואח"כ הביא קרבן כדעת הלח"מ יצא ובאתי רק לעורר